

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
כ"ו מנחם אב תשע"ג

פרשה:
פרשת ראה

כותרת:
מדוע העיר ירושלים לא נזכרת במפורש בתורה?

פרשת ראה

מדוע העיר ירושלים לא נזכרת במפורש בתורה?

בכל פעם שנושא ה'שלוש' בין ישראל לשכנותיה עולה לדיון, הערבים מצהירים שכל זמן שנושא הבעלות על העיר ירושלים לא ייפתר – לא ישכון שלום במזרח התיכון, שכן הם טוענים שזהו לב הסכסוך.

הויכוח הוא למי העיר ירושלים שייכת; המוסלמים טוענים שירושלים היא העיר הקדושה שלהם, והיהודים – להבדיל – טוענים שירושלים שייכת לעם ישראל. אחד הטיעונים המרכזיים שהיהודים משתמשים בו לעתים קרובות כדי להוכיח שלמוסלמים אין שום שייכות לירושלים הוא, שירושלים אינה מוזכרת אפילו פעם אחת בקוראן. ואילו – להבדיל – בספר התנ"ך מוזכרת ירושלים קרוב ל-700 פעמים, ואם-כן אין ספק שירושלים שייכת ליהודים.

זוהי טענה יפה, אבל לא לגמרי נכונה. נכון אמנם שבנביאים וכתובים ירושלים מוזכרת מאות פעמים (לראשונה בספר יהושע פרק י' ועד לפסוק האחרון בתנ"ך), אבל בחמשה חומשי תורה עצמם – שהם ספרי היסוד המרכזיים ביותר של היהדות – ירושלים אינה מוזכרת אפילו פעם אחת.

רק ברמיזה אנחנו מוצאים בפרשת לך לך על הפסוק "מלכי צדק מלך שלם" שיצא לפגוש את אברהם אבינו, ואונקלוס מתרגם "מלכא דירושלם" (בראשית לך, יד, יח). אבל בתורה לא מצאנו את ירושלים במפורש.

בפרשתנו, פרשת ראה, אנו קוראים שהמקום היחידי שיהיה מותר להביא את הקורבנות הוא "במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם שמה תביאו את... עולותיכם". ורש"י מבאר שהכוונה היא לירושלים. והתורה חוזרת על הדברים הללו ששה פעמים, אך לא מזכירה שם מקום כלשהו אלא סותמת ואומרת "במקום אשר יבחר ה'".

רק מאות שנים מאוחר יותר, כאשר דוד המלך בא לירושלים, התברר שהמקום אשר יבחר ה' הוא בירושלים, כמו שנאמר בדברי הימים (ב, ה, ו) "מן היום אשר הוצאתי את עמי מארץ מצרים לא בחרתי בעיר לבנות בית לשמי שם... ואבחר בירושלים". נשאלת אפוא השאלה מדוע התורה לא כותבת במפורש ש"המקום אשר יבחר ה'" הוא ירושלים?

אנחנו מוצאים שערים אחרות בארץ ישראל מוזכרות במפורש בתורה, כמו העיר באר-שבע והעיר חברון וכן העיר בית-לחם. דווקא העיר ירושלים שהיא המקודשת ביותר לעם ישראל – אינה מוזכרת בתורה כלל ועיקר!

ובפרט שהמדרש אומר שירושלים כבר היתה ידועה כמקום המקודש ביותר לעם היהודי, שכן זהו המקום שאברהם בנה את המזבח בשביל עקידת יצחק, ובאותו מקום היה חלום יעקב ושם נוח בנה את המזבח כאשר יצא מן התיבה (ראה רמב"ם הל' בית הבחירה ב, ב). כל המפרשים מסכימים שכבר משחר ההיסטוריה עם ישראל ידע היטב שזהו המקום "אשר יבחר ה'", ואם-כן מדוע התורה לא כותבת זאת במפורש.

בספרו "מורה נבוכים" (ג' מ"ה) מביא הרמב"ם כמה הסברים: הסבר אחד הוא שהסיבה שירושלים לא נזכרה בפירוש בתורה היא כדי שאומות העולם לא יתוודעו לכך שזהו המקום המקודש ביותר לעם היהודי ואז הם יילחמו וירצו לקחת את העיר הזאת מישראל, ולכן מוטב להסתיר את הדבר ולא לכותבו במפורש.

הסבר נוסף: "כדי שלא יבקש כל שבט שיהא זה בנחלתו ויכבוש אותו ויהיה שם מן המחלוקת והקטטה". אם בני ישראל ישמעו שירושלים היא העיר המקודשת ביותר, השבטים עשויים לריב ביניהם שכן כל אחד ירצה שירושלים תעלה בחלקו ובנחלתו ותתעורר מחלוקת וקטטה למי שייכת העיר ירושלים. לפיכך מוטב להשאיר את המקום כ"המקום אשר יבחר ה'" ולא לנקוט במפורש בשמה.

ישנם מפרשים שמבארים שאנו מוצאים דבר דומה אצל אברהם אבינו. כשהקב"ה צוה את אברהם "לך לך מארצך", הוא לא אמר לו במפורש לאן ללכת, אלא רק "אל המקום אשר אראך". והכוונה היתה שאברהם יחפש את המקום וידחק את עצמו ואז הדבר יהיה יקר יותר בעיניו. כך גם בענינו, הקב"ה רצה שעם ישראל בעצמו יחפש את ירושלים וינסה למצוא אותה מתוך יוזמה וחיפוש עצמי.

הרבי מסביר שהסיבה הפנימית מדוע התורה לא מפרשת בשמה של ירושלים, היא משום שלאמיתו של דבר כל מקום שהקב"ה מוליך ומוביל את היהודי והוא עוסק שם בתורה ובמצוות הרי שהמקום ההוא – הוא למעשה "המקום אשר יבחר ה'". וכתורת הבעל-שם-טוב על הפסוק "לשכן שמו שם", שעל יהודי לדעת שהילוכו ממקום למקום אינה מיוזמתו אלא מובילים אותו מלמעלה והכוונה היא "לשכן שמו שם" – לפרסם אלוקות במקום שנמצא בו (לוח 'היום יום' ח"י אלול).

ושם צריך להביא את "עולותיכם וזבחיכם" (ראה יב, ו). עולה היא הקרבן שאותה מקריבים כולה לה', כאשר כל הקרבן נשרף על גבי המזבח. וזבח זהו השלמים, שחלקו מוקרב על גבי המזבח, חלקו ניתן לכהנים וחלקו אוכלים הבעלים.

כך גם ישנם שני סוגים של מצוות; יש את המצוות שבין אדם למקום שהם בדוגמת עולה, כמו מצוות תפילה ומצוות תפילין, כאשר הזולת לא נהנה מהתפילה או מהנחת תפילין שלי – אלו הן "וישנן מצוות שהן בין אדם לחברו, כמו צדקה וכדו', שבאמצעות המצוות מצוות ש"כולו לה' הללו יהודי אחר נהנה ובאותה פעולה ממש אני מתקשר אל הקב"ה. ועל כך אומר הרבי שעל-ידי שיהודי ממלא את שליחותו ועושה מהמקום שאליו הקב"ה הוביל אותו "מקדש רוחני" ומעלה שם "עולות וזבחים" – כלומר, שהוא מקיים שם גם מצוות שבין אדם למקום וגם את המצוות שבין אדם לחברו – הרי שזוהי ההכנה האמיתית שהקב"ה יביא אותנו אל "המקום אשר יבחר ה'" שזהו ירושלים עיר הקודש ובית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן.

(משיחת כ' מנחם-אב תשל"ו; שיחות קודש' תשל"ו כרך ב עמ' 620).

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד